

FICHE *NATIONAAL PROGRAMMA LANDELIJK GEBIED*

- Dominique Blom, januari 2022

WAT STAAT ER IN HET COALITIE-AKKOORD

p.10, 11¹:

Water en bodem worden sturend bij ruimtelijke planvorming. Om die reden worden waterschappen daarbij eerder betrokken en krijgt de watertoets een dwingend karakter.

(...)

Om de natuur in Nederland in goede staat te brengen kiezen we voor een brede aanpak die zich richt op de verscheidenheid aan gebieden. Die aanpak richt zich niet alleen op stikstof, maar ook op de (Europese) normen en opgaven van de waterkwaliteit, bodem, klimaat en biodiversiteit.

(...)

Een Nationaal Programma Landelijk Gebied pakt de uitdagingen in de landbouw en natuur aan met een transitiefonds waarin tot 2035 cumulatief €25 miljard beschikbaar komt. In bestuurlijke afspraken met provincies worden voorwaarden vastgelegd aan het vrijgeven van rijksbudget.

(...)

Met ecologische analyses stellen we vast wat nodig is om gebiedsgericht de opgaven ten aanzien van natuurherstel, klimaat en water te halen. Een ecologische autoriteit draagt zorg voor de wetenschappelijke en juridische borging van deze analyses

(...)

We versnellen de doelstellingen in de wet stikstofreductie en natuurverbetering van 2035 naar 2030, waarmee dit in lijn komt met het advies van het adviescollege Stikstofproblematiek (commissie-Remkes), waarbij alle sectoren hun evenredige stikstofbijdrage leveren. Ook in Europees verband zet het kabinet zich in voor stikstofreductie.

(...)

In de gebiedsgerichte aanpak kunnen extensivering, omschakeling, innovatie, legalisering en verplaatsing helpen bij versnelling van verduurzaming in de landbouw.

(...)

Met een grondbank vergemakkelijken we de instap voor jonge boeren en het vinden van ontwikkelruimte. Deze grondbank geeft vrijkomende grond uit voor het omvormen en verplaatsen van bedrijven van boeren die graag door willen en voor natuur.

Standpunt Unie van Waterschappen

Het watersysteem staat onder druk. Het is een belangrijke stap voorwaarts dat er een impuls wordt gegeven aan de benodigde transitie van het landelijk gebied, en dat hieraan gerelateerde vraagstukken in samenhang worden opgepakt. Het hiervoor op te starten Nationaal Programma Landelijk Gebied is een integrerend kader onder de NOVI, waarin de ministeries van LNV, BZK en IenW samen optrekken. Dit biedt een kansrijk, maar ook complex, kader met een nationale (regisserende) component (rijksoverheid) en een regionale gebiedsgerichte uitwerkingscomponent (interbestuurlijk). Het kent de volgende doelen:

- Voldoen aan internationale verplichtingen v.w.b. natuur/stikstof (Vogel- en habitatrichtlijn), klimaat (klimaatakkoord/ landbouw en landgebruik) en water (KRW)
- Draagkracht water- en bodemsysteem leidend voor landgebruik
- Keuzes in bovenregionale verdelingsvragen
- Vitaal landelijk gebied
- Samenhangende rijksinzet en interbestuurlijke samenwerking

¹ Nauwe relatie met fiche stikstofproblematiek, landbouw en waterkwaliteit, klimaatadaptatie

Het regeerakkoord trekt €25 miljard uit voor de transitie van het landelijk gebied. Daarvan is €811 miljoen gereserveerd voor de Kaderrichtlijn Water. Het grootste deel van de €25 mld. is bestemd voor opkoop en afwaardering van grond.

Het NPLG wordt een belangrijk programma voor de aanpak van de opgaven in en de inrichting van het landelijk gebied. Het is goed dat het Rijk in het NPLG als ambitie heeft structurerende keuzes te maken, daar heeft de Unie in het verleden herhaaldelijk aandacht voor gevraagd. Het is belangrijk te zorgen dat de doelen op het gebied van stikstof, klimaat en waterkwaliteit elkaar versterken en niet in de weg zitten. Het is de bedoeling dat provinciale overheden de integrale gebiedsgerichte processen organiseren. Over de te bereiken doelen, aanpak en inzet van middelen en capaciteit worden afspraken gemaakt tussen Rijk en provincie in bestuursakkoorden.

De Unie kan invloed uitoefenen op drie aspecten van het NPLG:

- De sturingsstructuur. De sturing van het NPLG is nog informeel maar met het aantreden van het nieuwe kabinet zal naar verwachting de sturingsstructuur geformaliseerd worden.
- De inhoudelijke dossiers (hoofdoggaven stikstof, waterkwaliteit en klimaat).
- De uitvoering. Deze zal plaatsvinden via de provincies in een gebiedsgerichte aanpak.

WAT BETEKENT HET VOOR ONS IN DEN HAAG EN BIJ DE WATERSCHAPPEN.

- De Unie moet in den Haag inzetten op een sterke rol voor het Nationaal Programma Landelijk gebied.
- Er zal in de regio een toenemend beroep gedaan worden op gebiedsgerichte samenwerking op basis van meervoudige opgaven. Dit vraagt van waterschappen dat zij hierin volop kunnen meedraaien: hun kennis inbrengen en als regionale medeoverheid richting geven aan de keuzes voor inrichting en gebruik. Het betekent een actieve rol in verschillende processen op het gebied van ruimtelijke ordening.
- Dit vraagt van de waterschappen voldoende capaciteit en kunde, en op co-creatie ingerichte bestuurlijke en organisatorische condities.

PROCESREGIE

Het NPLG is een programma van het Rijk (LNV met BZK en IenW aangehaakt). Verantwoordelijk minister Van der Wal is tevens verantwoordelijk voor het stikstofdossier. In maart 2022 ligt een startnotitie NPLG in de ministerraad voor, die daarna naar de Tweede Kamer wordt gestuurd. Daaraan voorafgaande is de werkstructuur informeel. De Unie is daarop ambtelijk en op directeureniveau aangesloten. Binnen het ministerie van LNV wordt ook gewerkt aan een uitvoeringsorganisatie (o.l.v. DG Johan Osinga).

Inzet is om in de landelijke uitwerking de inzet op het gebied van water/bodem sturend, KRW, stikstof, natuur/biodiversiteit, klimaatadaptatie, klimaat & energie en veenweide te verankeren. Hiermee wordt een basis gelegd voor gebiedsgericht maatwerk in de regionale uitvoering.

De regionale uitvoering van het NPLG wordt onder leiding van de provincies in gebiedsgerichte plannen vorm gegeven. Deze aanpak zal naar verwachting een flinke impact hebben op de interbestuurlijke samenwerking in de regio en vraagt veel capaciteit, kennis en kunde (landelijke overheid, provincies, uitvoeringsorganisatie) van alle decentrale overheden. Momenteel wordt nagedacht hoe de samenwerking tussen de deelnemende partijen in het NPLG en de Unie/waterschappen het beste ingericht kan worden.

De ervaringen van het IBP Vitaal Platteland (kabinet Rutte III) en de uitwerking van de Veenweide-aanpak onder het Klimaatakkoord dienen in het NPLG vorm te krijgen. Van het NPLG zou ook een opschonende werking moeten uitgaan naar de door het Rijk geïnitieerde uiteenlopende regionale samenwerkingsverbanden.